

06.12.2022

Група №12

Урок №33

Тема уроку: Михайло Коцюбинський. Життя і творчість, гуманізм світогляду. Жанр новели у творчості М. Коцюбинського. Еволюція художньої свідомості: від просвітницьких орієнтацій і реалізму до модернізму. Значення стильового новаторства М. Коцюбинського для української літератури.

Мета уроку: (формувати компетентності): *предметні:* ознайомлення учнів з основними віхами життя і творчості письменника, еволюція його мистецьких надбань в українській літературі; *ключові:* обґрунтування взаємозв'язку світогляду і творчості письменника, навички пізнавальної діяльності; *комунікативну:* навички спілкування в колективі, толерантне ставлення до думок оточення; *інформаційну:* навички роботи з книгою, вміння обґрунтовувати думку висловлювання; *загальнокультурну:* виховання інтересу до особистості та творчості М. Коцюбинського; *естетичну:* усвідомлення того, що оптимізм і життєствердження — важливі духовні цінності буття людини.

Тип уроку: засвоєння нових знань і формування вмінь та навичок.

Людина — найцікавіше явище тому, що вона ховає в собі всякі несподіванки, не задовольняється жодною формою щастя.

Щось сильне тягне мене до літературної праці —

і літературі я відданий цілою душею.

Михайло Коцюбинський

ПЕРЕБІГ УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. ОГолошення теми і мети уроку

III. СПРИЙНЯТТЯ І ЗАСВОЄННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Слово вчителя

Великим естетом, унікальною особистістю, мудрим життєлюбом є видатний український письменник, громадський діяч, один з організаторів «Братства

тарасівців» Михайло Михайлович Коцюбинський. Сергій Єфремов, який добре знав письменника, відгукнувся про нього так: «Людина культурна, до найменших подробиць, європеєць з голови до п'ят був справжнім аристократом Духа без жодного силування зі свого боку. Сучасники називали його Соняхом, Сонцепоклонником, бо над усе любив сонце, квіти й дітей. У своїх відомих на весь світ творах оспівував цвіт яблуні, жайворонкову пісню, дитячі очі, умів малювати словом, ніби фарбами, проникав у найпотаємніші глибини людської душі.

Володимир Сосюра так висловився про письменника — патріота, людину незвичайного обдаровання, великої інтелігентності:

Ти з нами будеш вічно жити,

Як сяйво сонця, як вечірній спів,

Ти так любив землі своєї квіти,

І так, як квіти, ти людей любив.

Павло Тичина підсумував: «... Після Шевченка, поруч з Франком, Лесею Українкою, Стефаником щодо краси й глибини своїх творів — іншого письменника такого ми не знайдемо.... великі світочі людства давно вже розступилися, щоб дати місце і йому в шерензі борців, мислителів і шукачів правди».

2. Постановка проблемного питання

Визначити витоки духовності Михайла Коцюбинського, який заслужив право на безсмертя (*опрацьовується впродовж уроку*).

3. «Літературна зустріч»

3.1. Слово вчителя.

Літнього дня курною дорогою, що вела до села Лопатинці у поле, йшов молодий чоловік, вище середнього зросту. Одягнений хоч був і не багато, але дбайливо, ошатно: добре випрасувані штани, полотняна з українською вишивкою сорочка, на голові солом'яний бриль. Зустрічаючись із селянами, молодик знімав бриля і, щиро посміхаючись, першим вітався: «Добридень вам!» Невдовзі дивного «панка» бачили в полі, де він перебинтовував порізану серпом руку вдові — біднячці Марії Кльондз. Медичну скриньку незнайомиць завжди носив із собою. А допомігши вдові, сідав на тугий сніп і розповідав селянам, як колись усі люди будуть вільні, щасливі. Диваком цей «панок» видавався селянам ще й тому, що розмовляв українською мовою. Та ще й

палко доводив, що це не «мужицька» мова, а мова, якою говорить великий народ.

За простоту і привітність, за доброту і щирість, за пошану до пісні і мови народної полюбили його селяни. Усіх покорив він своєю любов'ю до дітей. Завжди у нього в кишені були цукерки для них. Отаким був 28-річний Михайло Коцюбинський. Але звідки він родом, хто його батьки, яким було його життя, цього не знав ніхто. А ми з вами дізнаємось. У цьому нам допоможуть інтерв'юери, які поспілкуються з уявним Михайлом Коцюбинським.

3.2. Метод «Інтерв'ю»

Учні ставлять запитання щодо життєвого та творчого шляху письменника.

4. Асоціативна вправа «Кольорова гама»

Михайло Микиша, відомий український співак, учень Миколи Лисенка, так сказав про М. Коцюбинського: «Він мав статну, вище середнього зросту фігуру; чисто, до блиску виголену голову, прекрасні вуса... У його одязі, манерах було стільки простоти, скромності, благородства і привабливості. У мене залишилося враження про нього як про надзвичайну, розумну, культурну, виховану людину».

* З якими кольорами ви асоціюєте своє враження від портрета Михайла Коцюбинського? Відповідь обґрунтуйте.

5. Заочна подорож

(Учитель демонструє світлини постатей, місць, пов'язаних з Михайлом Коцюбинським.)

* Будинок у Вінниці. *(Місце народження письменника)*

* Містечко Бар чи Шаргородське духовне училище. *(Хлопець навчається в училищі й захоплюється творчістю українських письменників: Марка Вовчка, Тараса Шевченка.)*

* Могила Шевченка на Чернечій горі. *(Був організатором Шевченківських вечорів у Чернігові, написав нарис «Шевченкова могила», читав напам'ять дітям «Кобзар».)*

* Портрет Панаса Мирного *(Особливий вплив на письменника мали твори Панаса Мирного, у 1884 році написано оповідання «Андрій Соловійко, або Вчення світ, а невчення тьма». Юного Коцюбинського цікавить соціальна тематика, він стає на захист знедолених селян, як і Панас Мирний.)*

* Львівський журнал «Дзвінок». (1880 рік: надрукували його вірш «Наша хатка». Саме в цей час він займається педагогічною діяльністю, пише твори для дітей.)

* Ілюстрація до оповідання «Дорогою ціною». (Повторення вивченого матеріалу — прагнення волі, та, на жаль, дорогою ціною діставалась вона.)

* Віра Устимівна Дейша, дружина письменника. (Людина, яка створювала всі умови для успішної праці чоловіка, була другом і порадником, першим читачем і рецензентом його творів.)

* Одеса, Бессарабія, південь Криму. (Робота у філоксерній комісії, яка дала матеріал для написання творів про життя молдаван та кримських татар; з'являються оповідання «Для загального добра», «Відьма», «Пе — коптьор» .)

* Фото Чернігівської земельної управи. (1899 рік — виходить перша збірка оповідань «В пугах шайтана», через рік — «По-людському». Письменник пише імпресіоністичні твори «На камені» та «Цвіт яблуні» .)

* Фото пам'ятника І. Котляревському в Полтаві. (1903 рік. Михайло Коцюбинський разом з Оленою Пчілкою, Лесею Українкою, Михайлом Старицьким, Володимиром Самійленком та Василем Стефаніком на відкритті пам'ятника Іванові Котляревському, ця зустріч була доленосна для всіх.)

* Титульна сторінка першого видання повісті «Fata morgana». (1905 рік, коли земля і воля промайнули, ніби марево, на короткий час перед селянською біднотою.)

* Криворівня. (Письменник набирався вражень для майбутньої повісті «Тіні забутих предків» .)

* Острів Капрі. (Михайло Коцюбинський, лікуючись, тричі побував там; написав оповідання «Подарунок на іменини», «Коні не винні» та інші. Його улюбленими темами розмов були «людяність, краса, народ, Україна». А квіти так любив, що з острова привіз насіння гвоздики.)

* Будинок у Чернігові, де жив Коцюбинський. (Важкими були останні роки великого життєлюбця, він не міг змиритися зі смертю М. Лисенка, хворобою І. Франка і Лесі Українки, а згодом із наближенням власної. Останні слова письменника були: «Я жити хочу» .)

* Могила Сонцепоклонника на Болдиній горі в Чернігові, улюбленому місці відпочинку за життя. («Як тут гарно, — говорив Коцюбинський своєму

приятеліві художнику Михайлові Жуку. — Якби помер, то кращого місця і не треба для вічного спочинку». Це його бажання було виконане.)

6. *Теорія літератури (повторення вивченого про жанр новели)*

7. *Міні-дослідження (робота в групах)*

Завдання групам: опрацювати уривки з новел «Ціпов'яз» і «Цвіт яблуні».

* У якому уривку передається розповідь про подію, а в якому — враження від події?

* Яка стильова манера написання цих творів?

* Який із двох творів можна вважати новелою?

IV. ЗАКРІПЛЕННЯ ВИВЧЕНОГО МАТЕРІАЛУ

1. *Складання тез «Новаторство Коцюбинського-письменника»*

* Модернізував українську літературу.

* Звертався до своїх читачів зі зрозумілими для всіх проблемами.

* Автор мав індивідуальний стиль і не боявся звернутися до нових літературних напрямів, зокрема модернізму, а різновидом є імпресіонізм (миттєві враження).

* Використовує малі форми епічного твору (етюд, новелу, ескіз, поезію в прозі, акварель).

* Визначальною ознакою його творчості стає акцентування на психологію людини.

* Розширив тематику української прози.

* Героями його творів стали не лише українці, а й молдавани, кримські татари (акварель «На камені») й цигани.

2. *Узагальнення проблемного питання*

3. *Коментар епіграфа уроку*

4. *Узагальнювальна бесіда*

* Яким постав перед вами М. Коцюбинський зі спогадів сучасників?

- * У яких місцях, пов'язаних із письменником, ви хотіли побувати і чому?
- * Чому ж твори Михайла Михайловича перекладені багатьма мовами світу й нині такі актуальні?

V. ПІДСУМОК УРОКУ

1. *Заключне слово вчителя*

М. Коцюбинський ще на початку ХХ століття у своїх творах піднімав глибокі філософські проблеми, які хвилюватимуть душі людей ще не одне століття. Він закликав: «Будьмо передусім справжніми українцями — чи то в своїй хаті, чи в чужій, чи то в своєму краї, чи на чужині. Хай мова наша не буде мовою, якою звертаються лиш до челяді... Хай вона бринить і розгортається в нашій родині, у наших зносінах товариських, громадських, у літературі — скрізь. Не попускаймо собі навіть у дрібничках. Несімо прапор справи нашої в дужих руках. не відділяймо слово від діла...».

2. *Інтерактивна вправа «Доміно»*

М. М. Коцюбинський — аристократ духу — «європеєць з голови до п'ят» — інтелігент високої проби — талановитий письменник.

VI. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Повторити за підручником життєпис М. Коцюбинського.
2. Вивчити, що таке імпресіонізм, його характерні особливості, зробити тематичні виписки найважливішого.
3. Прочитати новелу «Intermezzo», висловити враження від прочитаного.

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту
tanita.yar2018@gmail.com

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.